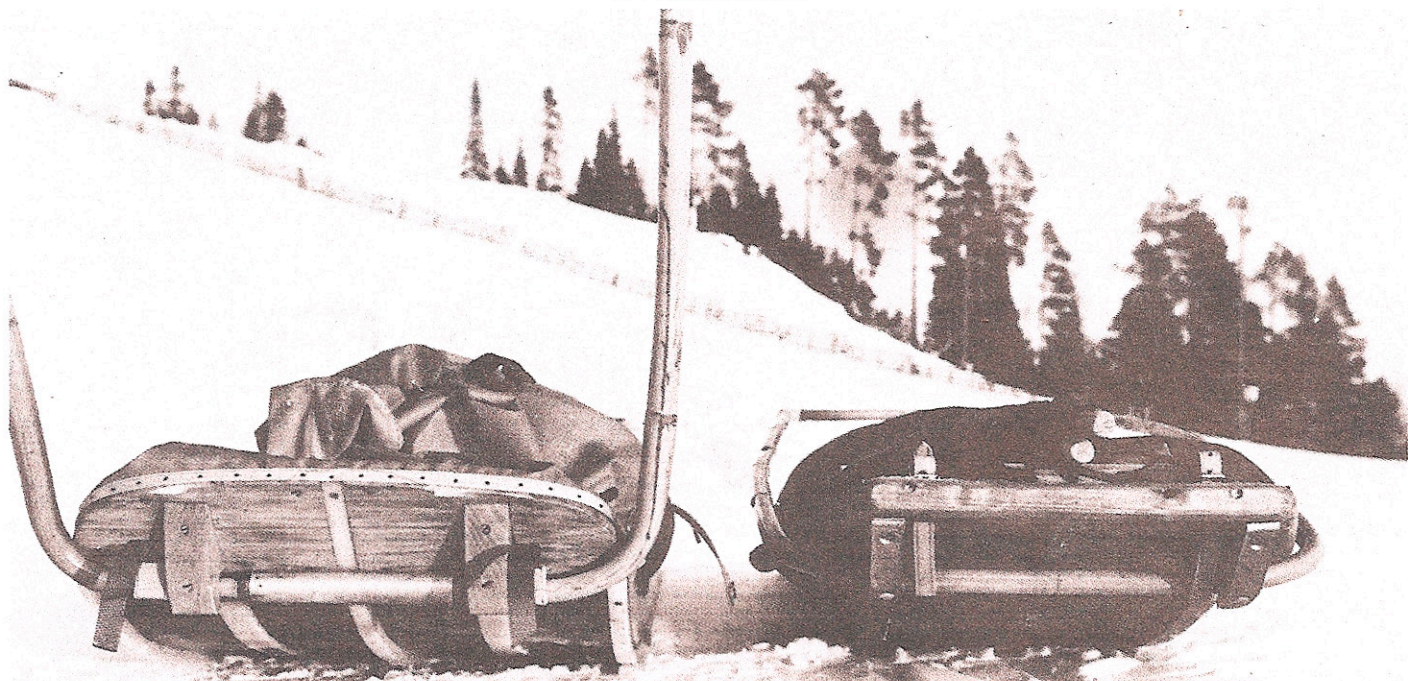

PULKOR med PRINCIPER

AV BO ARENG

Två pulkor, två principer. Båda har sina fördelar, men i olika sammanhang och vid olika användningar. Till vänster toboggan, till höger akjan.

I alla tider har jägar- och naturfolk insett det enkla faktum att det är lättare att dra än att bära. Inte minst vintertid. Något som vi i vår moderna tid länge förbisett.

De nordamerikanska indianerna hade toboggan. En skiva, som böjdes uppåt i framkanten med plats för utrustning av diverse slag. Samerna hade akjan, mer anpassad till färder genom skog och fjäll. Eskimåerna hade släden, dragen av hundar eller dom själva.

I dagens pulkor kan man tydligt se nedärvda egenskaper från gamla förebilder likaväl som kompromisser, som blivit möjliga genom introduktion av nya material. Rimforspulkan härstammar tydligt från toboggan, Segebaden från akjan, medan plastens introduktion skapat nya mellanformer.

Pulka är en mycket vettig produkt. Alternativet är ju att bära. Eftersom du kan dra i stort dubbelt så mycket som du kan bära, så möjliggörs helt nya vinterupplevelser. Barnfamiljerna kan ta med sig den lilla och dra till skogs. Vinterfiskaren kan stoppa ned sitt pick och pack och skida iväg över skog och fjäll till nya vatten.

Turåkaren slipper ha en ryggsäck. Nog så värdefullt vintertid då balansen i hög grad försämras. Naturmänniskan tar sin stora fjällpulka och bara ger sig iväg bort. När natten kommer slår han upp sitt tält, kör in pulkan och kryper ner i sin "fält-säng". Enkelt, bekvämt – och primitivt!

Att välja rätt pulka är att tänka igenom, vad den ska användas till.

Allmänna regler för val av pulka

En lång pulka är nästan alltid bättre än en kort. Den längre pulkan har bättre bärrighet på lössnö och tunn skare än en kort. En längre pulka går mjukare i terrängen, då den inte påverkas av alla de små ojämnheter. Är användningen huvudsakligen skogskörning kan den längre pulkan bli otymplig i trånga passager.

Mycket bra är om mittsektionen får plats i skidspåret. Det gör att pulkan går lätt utan kast och liten risk för kantring. Sidorna bör vara snett utåtriktade för att stötta mot skidspårets kanter.

Aktern på pulkan bör vara något uppåtsvängd för

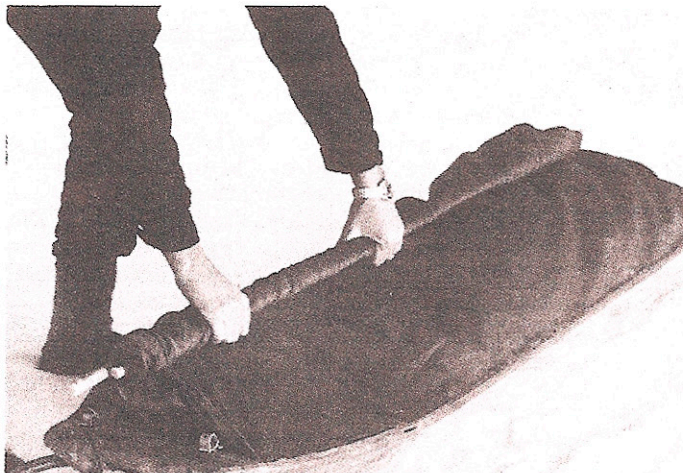
Segebaden-pulkans surring skiljer sig från de övriga vi tittat på. Konstruktionen är snabb och enkel att hantera och stängningen blir mycket effektiv. En nackdel är dock att lasten kan förskjutas i sidled vid skrååkning.

att pulkan ska gå ned mjukt i svackor utan att skrapa i. Pulkans kapell ska också vara lätt att surra. En surring som ska kunna göras med vantar eller handskar på. Plus självklart att packningen ska kunna hållas på plats.

Skrov i trä eller plast?

Vilket är bäst, trä eller plast? Låt oss se på materialvalet hos tillverkarna. Segebaden-Berg, Sveriges största tillverkare med ca 8.000 pulkor årligen, görs mest i trä, men också plast. Norges största, Rustadstuen Pulfabrik enbart plast. Andra som Fossum i både trä och plast.

Plast ger lättare möjligheter att kompromissa mellan akjan och toboggan i utförandet. Plasten kräver ett minimum av underhåll. Plasten är något tyngre än trä vid motsvarande styrka. Glider dåligt vid kall väderlek. Är

omöjlig eller näst intill omöjlig att reparera vintertid.

Trä kräver alltid underhåll, dels rötskydd, dels vallning för att glida lätt. Trä är följsamt, vilket förbättrar manöverbarheten hos pulkan. Trä isolerar något bättre mot det kalla underlaget.

Genom att kombinera trä och plast så att spanen är i trä medan skrovet görs i plast som t.ex. hos Fossum kan följsamheten i någon mån kombineras med plastens lättskötthet.

Sedan är det som alltid en fråga om känsla. Den härligt doftande tjärindränkta träpulkan kontra den färgglada och lättskötta plastpulkan!

De små detaljerna

Pulkan ska ha medar. Av mässing eller polyetylen. Aluminium eller järn beläggs gärna med is. Medarna får inte vara alltför kraftiga, vilket medför vältningsrisker.

Kapellväven på barnpulkor eller övernattningspulkor bör kunna andas. Annars uppstår kondens under väven. Kondens som lätt fryser till is.

Lasten måste kunna surras fast rejält, annars uppstår lätt förskjutning, vilket lätt leder till att pulkan tippas. Bra är fästmöjligheter inne i pulkan, nödvändigt är remmar på tvären över kapellet.

Skaklar, selar och dragbälten

Skaklarna görs antingen i rotting eller i plast. Båda har sina fördelar. Rotting är kanske något behagligare i kyla och är lättare att reparera. Plastskalet är något smidigare. Fjellpulken tillverkar en delbar. Bra vid transporter på tåg t.ex.

I valet mellan sele och dragbälte föredrar vi definitivt dragbältet. Enkelt att ta av och på, vilket är bra då man byter dragare. Vidare är det betydligt lättare att vända sig om och titta bakåt med dragbälte. I en sele sitter du som i ett skruvstäd. Detta är otrevligt. Det finns många anledningar att titta bakåt – kolla att lasten fortfarande är väl surrad, prata med ett barn i pulkan osv.

Det finns sedan mindre skillnader i utföranden dragbältena emellan. Rimförs-pulkans dragbälte med fästpunkterna för skackeln i bältets framkant i kombination med utåtböjda skalmar är definitivt att föredra. Konstruktionen medger den mjukaste och minst tröttnande dragningen.

Segebadenpulkan

Modell T3. Baskonstruktion akjan. Längd 185 cm. Bredd 54 cm. Vikt 10 kg. Utförande: Botten i björkfanér liksom sidostyckena, utanpåliggande lister i björk, medar av

mässing, kapell i väv som andas. Surrning bestående av 2 längsgående rottingstavar, som rullar ihop överskottsduk och som sedan binds fast i pulkans ändar.

Tillverkare: Segebaden-Berg AB, Fack 65, 783 00 Säter. Tel. 0225-500 15.

Säkerhet: Går stadigt i skogsterräng och lössnö, där mittsektion och sidorna stabiliserar pulkan. Svårt att surra fast packningen. Vid skrågång på branta fjällsluttningar finns risk för tippning.

Utrymme: Akjans båtliknande form minskar bottenytan, följaktligen minskar lastkapaciteten. Dock torde den vara fullt tillfredsställande för alla normala situationer.

Bekvämlighet: Träkonstruktionen är i sig välisolerande. För barn eller vid övernattning behövs förstärkt isolering. Pulkan rör sig mjukt i skidspår.

Manöverbarhet: Följer smidigt i gjorda skidspår. Svänger lätt beroende på den båtliknande skrovformen med utåtstutande sidor, som lätt flyter upp på och över ojämnheter i skog och kuperad terräng. Genom liten bottenyta i kombination med dåliga surringsmöjligheter är däremot tippningsrisken överhängande vid skrågång på branta fjällsluttningar.

Mycket bra allroundpulka med goda egenskaper i skogsterräng.

Pris: I testat utförande – Ca 1.060:–

Skalmar – 180:–

Bälte – 150:–

Ett kapitel för sig.

Kraven på en barnpulka är hårda. Tyngst väger säkerheten, mot vältning och vid vältning, om så ändå sker.

Barnpulkan bör vara bred. Flertalet barnpulkor har en bredd på ca 50 cm. Bredden ger en skenbar säkerhet mot vältning, men bredden innebär samtidigt att pulkan lätt går snett i skidspår. Pulkan välter lättare. Denna tendens förstärks eftersom barnet automatiskt sträcker ut sina händer för att ta emot vilket ändrar tyngdpunkten åt fel håll.

En annan risk som måste förhindras är barnens

möjlighet att stoppa händerna under pulkan och då få händerna överkörda av medarna. Kolla alltid så att detta inte kan ske.

Vid pulkfärder i skogen slår alltid grenar tillbaka. Ett skydd framför ansiktet är en nödvändighet. På fjället måste också barnens ögon skyddas mot det starka solljuset.

Klä barnet varmt. På med vinterkläderna, lägg isolerande material under stjärten och stoppa ned den lilla i en varm påse. Kolla se-

dan under turen om barnet har det varmt och gott genom att känna efter med din hand runt barnet.

Eftersom pulkfärden går ryckvis framåt, måste barnets huvud få stöd, liksom att barnet om möjligt placeras mitt i pulkan eller strax bakom mitten, där pulkan har sin lugnaste punkt. Precis som båt i sjögång.

Oss veterligt finns inte någon bra barnpulka till salu i Sverige för närvarande tyvärr.

Fjellpulken

Modell K4. Kompromiss akja/toboggan. Längd 185 cm. Bredd 53 cm. Vikt 12 kg. Utförande: Skrov i handupplagd glasfiber, medar i polyetylen, kantad med gummilist, preparerad och sydd väv i materialet som ej andas. Surrning med remmar från längsgående linor.

Tillverkare: Rustadstuen Pulkfabrikk A/S, Norge. Agent: Skoloftet, Strandvägen 38, 830 05 Järpen. Tel. 0647-114 15. Fler agenter finns.

Säkerhet: Följer smidigt i skidspår genom sin smala mittsektion. Flyter lätt ut vid snäva svängar. Något tung. Tillfredsställande säker vid skrågång. Egenskaper mitt emellan Rimforspulken och Segebaden. Öglor i botten att surra packningen i – bra.

Utrymme: Rymlig utan att nå Rimforspulkans kapacitet.

Bekvämlighet: Saknar all inredning. Saknar följaktligen all isolering, som måste kompletteras vid ev. övernattning. Genom hårda, höga kanter svår att ligga i.

Manöverbarhet: Bra kompromiss för den som behöver en rejäl pulka för utfärder både i skog och fjäll. För körning både i lössnö och på hårda fjällsluttningar.

Pris: I testat utförande – Ca 2.000:–

Skalmar – ca 253:– (hopfällbart 310:–)
Dragbälte – ca 118:–

Fossum

Modell större turpulka. Norska försvarets modell. Längd 150 cm. Bredd 45 cm. Vikt 7 kg. Utförande: Skrov i handupplagd glasfiber med spant i ask, medar i polyetylen, väv i material som andas. Last surras genom nylonlinor på utsidan. Dragfäste för skakel på pulkans översida.

Tillverkare: G. Fossum Skifabrikk.

Agent: F:a Wille Carlsson, Box 150, 830 19 Storlien. Tel. 0647-703 36.

Säkerhet: Genom sin smala mittsektion god följsamhet i skidspår. Tar snäva svängar med lätthet. Vid körning på skrå i branta sluttningar tenderar pulkan att sladda nedåt, vilket kan vara besvärande. Å andra sidan försvinner risken för vältning.

Utrymme: Genom sin akjeliknande form något mindre rymlig än Rimforspulken, dock fullt tillfredsställande. OBS! Den testade pulkan är något mindre än övriga.

Bekvämlighet: Måste kompletteras med isolering för att kunna användas som barnpulka eller för att kunna användas som "sittplats" vid t.ex. vinterfiske.

Manöverbarhet: En god allroundpulka för turer hemmavid eller som lastpulka vid längre turer. Genom sladdbenägenheten mer lämpad för vanlig terräng än extrem fjällterräng. Vid testet kunde vi ej konstatera om kombinationen plast/trä är bättre än ren plast resp. bara trä.

Pris: I testat utförande (OBS! Kortare än de övriga) – 1.100:–
Mansskakel – 145:–

Rimforspulkan

Modell 121. Baskonstruktion toboggan. Längd 195 cm. Bredd 42 cm. Vikt ca 7 kg. Utförande: Botten i björkfanér, sidostycken i furu eller gran, medar av polyetylenplast, kappell i väv som andas. Surrning bestående av kombination av remmar med hakar och gummisnodd.

Tillverkare: Solatun Sport, Gunillagatan 10, 881 00 Sollefteå. Tel. 0620-170 75.

Säkerhet: Stabil genom sin breda bottenyta. Mycket stabil vid skrågång.

Utrymme: Mycket lasttålig genom sin breda och plana bottenyta.

Bekvämlighet: Genom träbotten förstärkt med isolerande frigolit är Rimforspulkan acceptabel att sitta i eller sova i. Pulkans låga vikt är positiv.

Manöverbarhet: Genom sin bredd och plana botten är Rimforspulkan otymplig i kuperad skogsterräng. I öppnare landskapstyper fungerar pulkan tillfredsställande. I fjällterräng med körning längs branta fjällsidor är den förnämlig.

Pris: I testat utförande – Ca 1.000:–

Mansskackel 160:–

DragsELE 120:–

5 punkter vid köp av PULKA

Då du sitter med alla broschyrerna framför dig och ska välja pulka, inte ba-

ra fabrikat utan också modell, bena upp ditt behov på basis av följande punkter:

1 Säkerhet. Särskilt väsentligt vid val av barnpulka. Se separat avsnitt. Ska du ge dig ut på längre färder i fjällvärlden kommer möjligheten att reparera med som väsentlig punkt.

2 Utrymme. Hur mycket last ska du dra på? Avser du skaffa en dagturpulka, då torde det räcka med en pulka om ca 1,2 m längd, d.v.s. lastkapacitet motsvarande en välfylld rygsäck. Övernattingspulkan måste givetvis vara minst 180 cm. Generellt gäller att Rimforspulkan rymmer mer än andra fabrikat p.g.a. sin toboggan-konstruktion.

3 Bekvämligheten. Även denna punkt är mest intressant vid val av barnpulka resp. val av övernattingspulka för längre vinterfärder. Trä isolerar i grunden bättre än plast. Rimforspulkan har dessutom en speciell slags frigolit som extra isolering. Övriga pulkor får kompletteras med utskurna liggunderlag eller

renskinn. För barnpulkor är lång längd positiv, då pulkan kommer att gå lugnare i terrängen.

4 Manöverbarhet. Det inses ganska klart att den båtformade akjan och dess moderna efterföljare – Segebade, Fjellpulken och Fossum – rör sig lätt i skogsterräng, där det ofta går skidspår. Dessa pulkors mittsektion går naturligt ner i skidspåren, sidorna stabiliserar, de flyter också lättare fram i skogens djupa lössnö. Rimforspulkan genom sin lägre tyngdpunkt och bredare bottenyta går säkert fram med minimal vältningsrisk vid skrågång på fjället.

5 Pris. Prisskillnaderna är stora mellan fabriken. Också mellan olika detaljister. Det lönar sig att kontrollera priserna. Få människor sliter ut en pulka. Det kan därför vara vettigt att i första hand köpa den pulka som man tror passar ens egen användning. Man får tillbaka en del av utlägget.

Ute

De fyra testade pulkorna. Från vänster: Fjellpulken, Fossum, Segebade och Rimfors. Till Fossum-pulkan använde vi Fjellpulkens skackel, övriga pulkor originalsacklar.

